

BUDAKESZI HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

A 30 éves Szépítő Egyesület 130 éve

Az újjáalakulásának harminc éves évfordulóját idén ünneplő Szépítő Egyesület elődjét csaknem százharminc évvel ezelőtt alapították. Az 1888. szeptember 2-án tartott alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabályokat 1889-ben hagyta jóvá a Magyar Királyi Belügyminisztérium. A dokumentum első paragrafusa szerint „Budakeszi Szépítési Egyesület” cím alatt Budakeszszékhelylyel egyesület alakul, melynek célja Budakesz községet, mint nyaraló helyet emelni.” Ennek érdekében a következő törekvéseket fogalmazta meg a közgyűlés: „Az illetékes hatósággal egyetértve és annak támogatásával: a főbb útvonalak öntözése; a gyalog utaknak jókarba hozatala egyesületi költségen és azok jókarban tartásának a hatóságnál való kieszközlése; fasorok ültetése; utca világítás; asztalok és székek felállítása az erdőben egyesületi költségen és ezek feletti felügyelet elvállalásának az erdészeti hivatal részéről való kieszközlése; a séta utak szabályozása, jelzése, továbbá útmutatók és a hegyi utakon távolság jelző táblák felállítása; alkalmas egészségrendőri intézkedések, forgalmi viszonyok és közbiztonsági állapotok létesítésének kieszközlése; végül új építkezéseknél törekedni fog az egyesület az építkezési bizottságok és az építetteket arra nézve befolyásolni, hogy a szépérzék, jó izlés és kényelem követelményei kellő méltánylásban részesüljenek.” (a teljes átiratot lásd az egyesület honlapján, a dokumentumok menüpont alatt). A ma is aktuális feladatok és célok közül érdemes kiemelni az utolsót: az esztétikus, egységes, rendezett településképre törekvő építkezés ma is követendő példa lenne. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy ezekben az években az Egyesület mellett egy hatóságként működő Építési és Szépítési Bizottság is létezett, amelynek rendeletei kötelező érvényű eljárásági határozatok voltak, az ellenük vétőt akár pénzbüntetésre is ítélték. A korabeli szabályokról és irányelvekről egy 1894-ben elfogadott és 1897-ben kétnyelvű nyomtatványból tájékozódhatunk (Budakesz község Szabályrendelete az építészeti és szépítészetéről. / Statuten der Gemeinde Budakesz für Bau- u. Verschönerungs-Angelegenheiten. Heisler Nyomda, Bp.). A következő ismert dokumentum egy 1912-ben kelt és 1913-ban jóváhagyott alapszabály, amelynek értelmében az Egyesület, Rajz Flóris főjegyző elnökletével, Szépítési Egyesület Budakeszin néven alakult újra. Az első világháború után Lakos Imre főjegyző szervezte meg ismét az Egyesületet.

Az 1920-30-as években sok más aktív tag mellett Zachara Lajos és Frankhauser József játszottak jelentős szerepet az Egyesület és a Bizottság életében. Néhány emlékezetes feladat, eredmény a Szépítési Egyesület tevékenységéből:

- területrendezés, építkezések ellenőrzése, a közvilágítás fejlesztése,
- a park virágágyakkal, sétautakkal, padokkal való ellátása, előkertek, virágosításának szorgalmazása,
- képes faluprospektus kiadása,
- kulturális ünnepek, multságok szervezése (például: nyári színház).

KI LESZ A NYÁR KIRÁLYNŐJE??

MEGHIVÓ

A BUDAKESZI SZÉPÍTÉSI EGYESÜLET
1935 augusztus hó 10-én szombaton este 9 órai kezdettel a
PARK KÁVÉHÁZBAN
rendezi a nyár nagy eseményét a hagyományos

FEHÉR ESTÉLYT
melyre a nyaraló és községbeli úri közönséget meghívja és elvárja
a RENDEZŐBIZOTTSÁG

Közreműködnek:
SZILÁGYI MARCSA, FEKETE PÁL
Greta Moor, Rudolffy Erzs, Palásthy Géza, Kozallik
Ernőné, Szentgyörgyi Zsuzsi, Kozallik Ernő, Korányi György,
Gábor Róbert, Singer László, Tuschák György

Az estély kimagasló eseményei:

Asszony és leány nyárkirálynő választása

Táncverseny — Tombola — Megerősített zenekar
Tánc reggelfi Táncrendező: REDLICH MÁRTON

Belépődíj elővételben (péntek estig)
személyjegy 60 fillér
családijegy (3 személyre) P 1.70

Az estély napján:
személyjegy 80 fillér
családijegy (3 személyre) P 2.—

Az utolsó alapszabály-módosítás 1943-ban történt. A Szépítő Egyesület tevékenysége a háborús években szünetelt, majd – sok más egyesülethez hasonlóan – egy 1946-47-ben végrehajtott felülvizsgálat után belügyminisztériumirendelettel oszlatták fel. Hosszú szünet után a Budakeszi építéséért és szépítéséért tenni

akaró lakosok 1985-ben alakították meg a jogutód Szépítő Egyesületet, amely azóta is töretlen lendülettel tevékenykedik a település érdekében. Az eddig elért eredményekről és a jövőbeli tervekről az Egyesület honlapján tájékozódhatnak: www.budakesziszepito.hu. Az Egyesület múltjával kapcsolatos dokumentumokból és más egyesületi relikviákból a közelmúltban a Tájház időszakos kamarakiállítását rendezett.

Bednárík János

BUDAKESZ KÖZSÉG
SZABÁLYRENDELETE
AZ
ÉPÍTÉSZET ÉS SZÉPÍTÉSZETRŐL.

STATUTEN
der Gemeinde Budakesz
für
Bau- u. Verschönerungs-Angelegenheiten.

BUDAPEST, 1897.
NYOMTATOTT HEISLER J. KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
II. KER., VÁRKERT-RAKPART 1-22.

Bedeutende Budakeszi-Sammlung in Neckarsulm

A Németországban élő budakesziek egyesülete, a neckarsulmi székhelyű Budakesser Gemeinschaft (www.budakessergemeinschaft.de) sok más községhez hasonlóan hosszú évtizedeken keresztül gyűjtötte az anyagot egy úgynevezett Heimatstube, vagyis az otthonot megidézõ kis múzeumhelyiség berendezéséhez. A felhalmozott gyűjtemény részben a kitelepített családok adományából, részben a külön erre a célra Budakeszirõl vásárolt berendezési- és használati tárgyakból (köztük kiváló állapotban lévõ bútorokból és viseletekbõl), képekbõl és egyéb dokumentumokból áll. A Heimatstube megfelelő helyiség hiányában mindmáig nem készülhetett el, mára pedig – a németországi budakeszi közösség megcsappanásával – egyre kisebb a realitása és létjogosultsága egy effajta múzeumszoba létrehozásának. Az értékes gyűjtemény sorsának rendezése a következõ év egyik fontos feladata a Budakesser Gemeinschaft tevékenységében. A megoldást sürgeti az is, hogy a jelenleg tárolásra használt épületet nemsokára bontani kezdik. 2015 októberében a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház képviselőjében tekinthettem meg az anyagot, és felajánlottam a budakeszi intézmény segítségét, amit a Budakesser Gemeinschaft vezetője, Franz Huber örömmel nyugtáztott. A Tájház természetesen örömmel venné át – részben, vagy akár egészben is – a gyűjtemény anyagát, ehhez azonban még mindkét oldalon több akadályt kell elhárítani. A tulajdonjogi és hatásköri problémák (letétbe átvett tárgyak kérdése, vezetõségi konszenzus kialakítása), és a szakmai, illetve szervezési feladatok (leltározás, szállítás) megoldása mellett a Tájház tárolókapacitásának bővítésére is szükség lenne. A budakeszi múlt muzeális feldolgozása szempontjából páratlan jelentőségű gyűjtemény megfelelő elhelyezése csak a Budakesser Gemeinschaft, a Tájház és Budakeszi Város Német Önkormányzatának hatékony együttmûködésével valósulhat meg.

Bednárík János

